

Maoria-Esperanto-Maoria Vortaro

Brian Fox

Publikigita de la Nov-Zelanda Esperanto-Asocio

ISBN 978-0-473-20249-1

Formato PDF

Novembro 2011

Krea Komunaĵo Atribuite Samkondiĉe

Disponebla ĉe www.esperanto.org.nz

Esperantigo de Komunaj Maoriaj Vortoj

Profesoro Ian Gordon skribis: "Mi dubas, ĉu iu eŭropida novzelandano travivas iun tagon sen uzi terminon de siaj polineziaj samlandanoj." [*A Word In Your Ear*]

Foje mi renkontas tradukojn, de maoriaj vortoj en Esperanton, sed kiuj ne portas la ĝustan signifon de la originala esprimo. Ofte tio estas pro Esperantigo de angla tradukaĵo, sen kompreni eĉ la anglan tradukon.

Ekzemplo estas la termino *whare rūnanga*, kiun oni tradukas, al la angla esprimo *meeting house*, kiun oni tiam mistradukas, al *renkontiĝa domo*. La angla vorto *meeting* havas tri apartajn signifojn, kaj la ĝusta signifo de *rūnanga* estas *kunsido*. *Whare rūnanga* temas pri la halo, kie oni kondukas la kunsidojn de la triba konsilantaro.

En ĉi tiu listo mi provas doni tradukojn en Esperanto de 600 maoriaj vortoj, kiuj troviĝas en anglalingvaj tekstoj (ĵurnaloj, libroj, radio, televido).

Tamen ankoraŭ restas la ĉiama problemo, kiam oni tradukas el unu kulturo al alia, pri kompreno de la originala kulturo kaj de la cetera kulturo. Historie la *iwi* defendis sian teritorion, kaj ĉiu *hapū* rajtis uzi sian terenon de la triba tero.

Prononcado de Maoriaj Vortoj

Prononcu la dek konsonantojn kiel en Esperanto: krom *wh* kiel *f*; kaj *ng* kiel la angla *singer*, (ne *finger*); kaj *r* kiel la hispana *pero*, (ne *perro*).

Digramo *ng*, kaj *wh*, funkcias kiel unuopa fonemo, same kiel *ĵ* kaj *ŝ* en Esperanto.

Estas kvin vokaloj, kun du apartaj longe-daŭroj. Prononcu kiel en Esperanto, sed vokaloj *ā ē ī ō ū* estas duoble longaj kiom: *a e i o u*.

Oni prononcas ĉiun kuniĝon de du apudaj vokaloj kiel *diftongo*.

La akcenta silabo estas inter la lastaj kvar vokaloj de vorto; por tio oni kalkulas longan vokalon kvazaŭ du mallongaj. La unua longa vokalo estas la akcento; se neniu longa, sur la unua diftongo; se neniu, sur la unua mallonga vokalo, inter la lastaj kvar.

Brian Fox

Mallongigoj kaj simboloj

<i>ani</i>	animalo
<i>arb</i>	arbo, arbusto
<i>bir</i>	birdo
<i>fil</i>	filiko
<i>fiŝ</i>	fiŝo
<i>his</i>	historia
<i>ins</i>	insekto
<i>mod</i>	moderna
<i>pdpn</i>	parto de propraj nomoj
<i>pla</i>	planto
<i>veg</i>	vegetala

* Neologismo ne en Benson, Butler, EBV, NePIVaj Vortoj aŭ PIV.

† Ne en PIV sed en aliaj Esperanto-vortaroj.

Te Reo Māori ki Te Reo o Te Ao

Maoria al Esperanto

A

ae, jes.

ahau; au, mi.

ahiahi, posttagmezo; vespero.

aka *pla*, liana metrosidero*, *Metrosideros albiflora*.

āke āke, ĉiame.

akeake *arb*, viskoza dodoneo*, *Dodonaea viscosa*.

akiraaho *arb*, panikla oleario*, *Oleariaa paniculata*.

ama, balanciero *de kanuo*.

ao, mondo.

Aorangi; **Aoraki**, Monto Cook.

Aotearoa, Novzelando; Maorilando.

ara, pado, *pdpn*.

ariki, alta ĉefo.

aroha, amo.

ata, mateno.

ātaahua, bela.

atua, dio.

auē, ho ve.

awa, rivero, *pdpn*.

E

e hoa! amiko! *voko aŭ saluto*.

e noho rā, adiaŭ, *de forirontoj al restantoj*.

H

haere mai, bonvenu, > nau mai.

haere rā, adiaŭ, *de restantoj al forirontoj*.

haka, pozdanco, *laŭtĉanta vigla danco*.

hākawai *bir*, novzelanda galinago, *Coenocorypha aucklandica*.

hākoakoa *bir*, granda rabmevo, *Catharacta skua*.

hangehange *arb*, ligustrofolia geniostomo*, *Geniostoma rupestre*.

hāngi, grundforno; tia manĝaĵo, *forntruo en tero hejtita per ŝtonoj*.

hapū, klano, *sekcio de tribo* > iwi.

hapū, graveda.

hāpuku *fiŝ*, mara morua manĝo-fiŝo, *Polyprion oxygeneios*.

harakeke *pla*, tenaca formio, *Phormium tenax*.

hauāuru, okcidenta.

hāura, bruna.

haurangi, ebria.

Hawaiki, Hejmlando; antaŭa hejmo; Polinezia Edeno.

he, nedifina artikolo, *singulare kaj plurale*, iu; iuj.

hea, kie, > nō hea.

hei tiki, penda figureto, > tiki.

heruheru *fil*, superba leptofero*, *Leptopteris suberba*.

heketara *arb*, floroza oleario*, *Olearia rani*.

hī, fiŝkapti.

hī ika, fiŝkapti fiŝon, > ika.

hihi *bir*, stebvoĉa melifago*, *Notiomystis cincta*.

hīkoi, komuna protesta promenado.

hiku, fiŝa vosto.

hīnaki, angila kaptilo.

hīnau *arb*, dentfolia eleokarpo*, *Elaeocarpus dentatus*.

hoa, amiko.

hōhā, teda, enuanta.

hōiho *ani*, ĉevalo, *Equus caballus*.

hōiho *bir*, flavokula pingveno, *Megadyptes antipodes*.

hoki *fiŝ*, novzelanda merluĉo, *Macruromus novaezelandiae*.

hokonui, nelica viskio.

hokowhitu, milita kompanio, *laŭvorte*: 140 soldatoj.

Hokowhitu a Tū, Maoria Bataliono en Dua Mondmilito, *laŭvorte*: Armeo de Marso.

hongī, nazpremo, *maoria saluto*.

horoeaka *arb*, dikfolia pseŭdopanako[†], *Pseudopanax crassifolius*.

horopito *arb*, ruĝa horopito*; kolora pseŭdodrimiso[†], *Pseudowintera colorata*.

horopito *arb*, verda horopito*; aksela pseŭdodrimiso[†], *Pseudowintera axillaris*.

houhere *arb*, hoheria* arbo, *Hoheria populnea*.

hua hou *bir*, ruĝa kalidro, *Calidris canutus*.

huhu *ins*, larva nutraĵo, *Prionoplus reticularis*, manĝebla skaraba larvo.

hui, konferenco.

hūia *bir*, diversbeka kaleo*, *Heteralocha acutirostris*.

hui a tau, jarkunsido, > hui.

hūpiro *arb, fetora koprosmo**, *Coprosma foetidissima*.

I

ia, li; ŝi; ĉiu.

ika, fiŝo.

inanga *fiŝ, galaksa** fiŝido, *Galaxias maculatus*.

-iti, malgranda, -eta, -ido.

iwa, naŭ.

iwi, tribo, *aro de klanoj* > hapū.

Iwi Māori, la maoria gento.

K

ka kite anō, ĝis revido.

ka pai, estas bona.

kaha, potenco.

kahawai *fiŝ, aŭstralazia salmo*, *Arripis trutta*.

kahikatea *arb, blanka dakrikarpo**, *Dacrycarpus dacrydiodes*.

kāhu *bir, marĉa cirkuo**, *Circus approximans*.

kahu, vesto.

kai, manĝaĵo.

kai moana, mara manĝaĵo.

kai-, -isto.

kaiako, instruisto.

kaiāwhina, asistanto.

kaihautū, direktilisto; stiristo.

kaihua *pla, novzelanda jasmeno*, *Parsonsia heterophylla*.

kaikōrero, rakontanto; parolisto.

kāinga *his, vilaĝo; mod, hejmo*.

kaitiaki, kuratoro.

kaitiakitanga, kuratoreco, > -tanga.

kaiwhakahaere, direktoro.

kākā *bir, arbara nestoro**, *Nestor meridionalis*.

kākahu, vestaĵo.

kākāpō *bir, senfluga nokta papago*, *Strigops habroptilus*.

kākāriki *bir, kakariko**, *Cyanoramphus*.

kākāriki kirīni *bir, tutverda kakariko**, *Cyanoramphus unicolor*.

kākāriki kōwhai *bir, flavkrona kakariko**, *Cyanoramphus auriceps*.

kākāriki whero *bir, ruĝkrona kakariko**, *Cyanoramphus novaezelandiae*.

kakī *bir, nigra himantopo[†]*, *Himantopus novaezelandiae*.

kāmahi *arb*, grapola vejnmano*, *Weinmannia racemosa*.
kānga, maizo.
kānga pirau, fermentinta maizo.
kanono *arb*, grandfolia koprosmo*, *Coprosma grandifolia*.
kānuka *arb*, erikfolia kunzeo*, *Kunzea ericoides*.
kapa, teamo; trupo; grupo de personoj.
kapa haka, dancistaro.
kapai > ka pai.
kāpuka *arb*, brila griselinio*, *Griselinia lucida*.
karaka *arb*, glatfolia korinokarpo*, *Corynocarpus laevigatus*.
karakia, ĉanta preĝo; preĝado.
karamū *arb*, brila koprosmo*, *Coprosma lucida*.
karanga, bonvena voko, *al marae*.
kārearea *bir*, novzelanda falko, *Falco novaeseelandiae*.
kāriki, verda.
Karitāne[®], hospitalo por beboj.
karo *arb*, dikfolia pitosporo*, *Pittosporum crassifolium*.
karoro *bir*, nigradorsa mevo, *Larus dominicanus*.
kāruhiruhi *bir*, piga kormorano, *Phalacrocorax varius*.
katipō *ani*, katipo*, *Latrodectus katipo*.
kātote *fil*, bruna ciateo[†]; bruna arbfiliko, *Cyathea smithii*.
Kauhanganui, Parlamento de Tribo Tainui.
kaumātua, prestiĝa maljuna viro, > kuia.
kaupapa, principaro.
kauri *arb*, kaŭrio, *Agathis australis*.
kawa, amara; acida.
kawa, ceremoniaro; etiketo.
kawaka *arb*, plumfolia cedro, *Libocedrus plumosa*.
kawakawa *arb*, makropipro*, *Macropiper excelsum*, medikamento.
kāwana, guberniestro.
kāwanatanga, regado; registaro.
kawau *bir*, granda kormorano, *Phalacrocorax carbo*.
kawau paka *bir*, eta piga kormorano, *Phalacrocorax melanoleucos*.
kea *bir*, montara nestoro*, *Nestor notabilis*.
kēhua, fantomo.
kei te pai ..., ... estas bone.
kei te pēhea koe? kiel vi fartas?

kēkerengū *ins*, nigra odoraĉa skarabo, *Platyzostria novaezelandiae*.

kererū *bir*, violdorsa kolombo, *Hemiphaga novaeseelandiae*.

kete, paksako; mansako.

kia, estu.

kia kaha, estu forta.

kia ora! saluton! estu sana!

kia pai tōu rā! via tago estu bona!

kiekie *pla*, novzelanda pandano[†], *Freycinetia banksii*.

kikorangi, blua.

kina *ani*, novzelanda eĥino, *Evechinus chloroticus*.

kīnaki, gusta frandaĵo.

kīngi, reĝo.

kīngitanga, reĝeco.

kiokio *fil*, ruĝnuanca blekno[†], *Blechnum novaezelandiae*.

kiore *ani*, pacifika rato, *Rattus exulans*.

Kirikiriroa, Hamiltono.

kiwakiwa *fil*, apudrivera blekno[†], *Blechnum fluviatile*.

Kiwi, Novzelandano.

kiwi *bir*, kivio; apterigo, *Apteryx*.

kiwi karuwai *bir*, granda makula kivio, *Apteryx haastii*.

kiwi kura *bir*, nordinsula bruna kivio, *Apteryx mantelli*,

kiwi pukupuku *bir*, eta makula kivio, *Apteryx owenii*.

kiwi roa *bir*, sudinsula bruna kivio, *Apteryx australis*.

kōauau, maoria fluto.

koe, *ci*, *vi* unu persono.

koekoeā *bir*, longvosta kukolo, *Eudynamys taitensis*.

koha, rekompenco donaco.

kōhanga, nesto.

kōhanga reo, maorilingva antaŭlernejo.

kohekohe *arb*, novzelanda disoksilo^{*}, *Dysoxylum spectabile*.

kōhia *pla*, novzelanda pasifloro, *Passiflora tetrandra*.

kōhūhū *arb*, ondfolia pitosporo^{*}, *Pittosporum tenuifolium*.

koitareke *bir*, marĉa porzano[†], *Porzana pusilla*.

kōkako *bir*, nigramaska kaleo^{*}, *Callaeas cinerea*.

kōkihi *pla*, novzelanda spinaco, *Tetragonia tetragonioides*.

kōkopu *fiŝ*, galaksa^{*} truto, *Galaxias argenteus*.

kōkōwai, ruĝa okro.

kōrero, paroli; parolado.

korimako *bir*, sonorila melifago*, *Anthornis melanura*.
koro, maljunulo; avo, > kui.
koromiko *pla*, hebeo*, *Hebe*.
kororā *bir*, malgranda pingveno, *Eudyptula minor*.
korotangi, mita birdo.
koroua, maljunulo.
korure *bir*, makula petrelo, *Pterodroma inexpectata*.
korowai, mantelo.
koru, spiraldesegno.
kōrua, vi *du* personoj.
kōruru, gabla striga gargojlo.
kotahitanga, koalicio; unueco.
Kotahitanga, Parlamento, *movado por unuigi tribojn*.
Kotahitanga o Ngā Iwi o te Ao, Unuiĝintaj Nacioj.
kōtare *bir*, sankta alciono, *Halcyon sancta*.
kōtiro, knabino; fraŭlino juna.
kōtuku *bir*, granda egreto, *Egretta alba*.
kōtukutuku *arb*, arba fuksio, *Fuchsia excorticata*.
kōura *ani*, palinuro, *Jasus edwardsii*.
koutou, vi *pli ol du*.
kōwaowao *fil*, diversfolia fimatosoro*, *Phymatosorus diversifolius*,
kōwhai, flava.
kōwhai *arb*, flavaflora soforo, *Sophora tetraptera*.
kōwhai ngutu kākā *arb*, novzelanda klianto*, *Clianthus puniceus*.
kōwhaiwhai, onda pentraĵo sur ĉevrono.
kūaka *bir*, strivosta limozo, *Limosa lapponica*.
kui; **e kui**, maljunulino; avino, > koro.
kuia, prestiĝa maljuna virino.
kuku *ani*, mitulo, *Mytilus canaliculus*.
kūkupa *bir*, violdorsa kolombo, *Hemiphaga novaeseelandiae*.
kūmara, batato, *Ipomoea batatus*.
kūmarahou *arb*, sapflora pomadero*, *Pomaderris kumeraho*.
kūpapa, kunbatalanto; perfidulo.
Kupe, legenda esploristo.
kura, lernejo.
kura kaupapa, maorilingva lernejo.
kurī, hundo.

kuruwhengi *bir*, suda kuleranaso, *Anas rhynchotis*.

kutu *ani*, pediko, *Pediculus*.

M

mā, blanka.

mahana, varmeta, > makariri.

mahi, laboro; tasko.

māhoe *arb*, branĉflora melicito*, *Melicytus ramiflorus*.

maihi, gabla tabulo.

maire *arb*, nestigo*, *Nestigis*.

maire ākau *arb*, senpetala nestigo*, *Nestigis apetala*.

maire kōtae *arb*, lancofolia nestigo*, *Nestigis lanceolata*.

maire raunui *arb*, nigraligna nestigo*, *Nestigis cunninghamii*.

maire rōroro *arb*, stretfolia nestigo*, *Nestigis montana*.

mairehau *arb*, aroma febalio*, *Phebalium nudum*.

makamaka *arb*, rozfolia akamo*, *Ackama rosaefolia*.

makariri, malvarma, > mahana.

mako *fiŝ*, isura* ŝarko, *Isurus oxyrinchus*.

mākutu, sorĉo.

mamaku *fil*, nigra ciateo[†]; nigra arbfiliko, *Cyathea medullaris*.

māmāngi *arb*, ŝpatfolia koprosmo*, *Coprosma arborea*.

mana, prestiĝo; karismo[†]; aŭtoritato, grava maoria koncepto.

manaaki, prizorgi.

manaakitanga, gastigado.

manaia, birdohomo.

manawa, koro.

mānawa *arb*, novzelanda avicenio*, *Avicennia resinifera*.

manga, rivereto.

māngai, buŝo; proparolanto.

māngere, maldiligenta.

mangu, nigra.

manu, birdo.

manuhiri; **manuwhiri**, vizitantaro.

mānuka *arb*, balaila manuko*, *Leptospermum scoparium*.

māori, ordinara, > wai māori.

Māori, Maorio, enmigris ĉ 1280 pk.

Māoritanga, maoria kulturo, > -tanga.

māpou; **mātipo** *arb*, ruĝa mirseno[†], *Myrsine australis*.

māra, ĝardeno.

marae, maoria diskutejo.

marae ātea, diskuta korto, spaco ĉe domo por solenaĵo.

rohe o te marae, diskuteja tereno, kaj konstruaĵoj.

mataī arb, pikfolia podokarpo, *Prumnopitys taxifolia*.

matakite, intuicio.

Matariki, mezvintra festo.

Mātāriki, Plejado, stelfiguro.

mātātā bir, filikeja silvio, *Bowdleria punctata*.

mātauranga, tradicia scio.

mate, malsano; morto.

mātou, mi + ili; ni en tiu senco, > tātou.

māua, mi + li aŭ mi + ŝi; ni en tiu senco, > tāua.

matua, patro; patrino.

mātua, gepatroj.

matuku bir, bruna botaŭro, *Botaurus poiciloptilus*.

mauī, maldekstra.

Māui, Maŭi, laŭlegende Maŭi fiŝkaptis Nordinsulon, > Te Ika a Māui.

mauku fil, bulbofronda asplenio, *Asplenium bulbiferum*.

maunga, monto.

mauri, vivforto.

mea, aĵo; afero; kozo[†].

mere, akra jada klabo, > patu.

mihi, omaĝi; respekti; saluti.

mikimiki arb, faskfrukta leŭkopogo^{*}, *Leucopogon fasciculatus*.

mikoikoi pla, flavsema libertio^{*}, *Libertia ixioides*.

mingimingi arb, junipera ciatodo^{*}, *Cyathodes juniperina*.

miromiro bir, grandkapa petrojko^{*}, *Petroica macrocephala*.

miro arb, rustŝela podokarpo, *Prumnopitys ferruginea*.

moa bir his, dinornito, *Dinornithidae*, diversaj kokecaj birdoj.

moa bir mod, dinorno[†], *Dinornis*, granda, formortis.

moa ngahere bir, arbara dinorno[†], *Dinornis novaezealandiae*.

moa nui bir, giganta dinorno[†], *Dinornis giganteus*.

moa tūpuhipuhi bir, svelta dinorno[†], *Dinornis struthoides*.

moana, lago; maro; oceano.

Moana Nui a Kiwa, Pacifika Oceano.

mohimohi fiŝ, novzelanda pilĉardo, *Sardinops neopichardus*.

moho pererū bir, fulvzono ralo, *Rallus philippensis*.

mōhua *bir*, flavkapa mohuo* , *Mohoua ochrocephala*.
mokimoki *fil*, grimpa fimatoso* , *Phymatosorus scanans*.
moko, vizaĝa tatuoj.
mokopuna, nepo; nepino; genepoj.
mōrena, bonan matenon.
Moriori, Ĉatham-insula tribo.
mōteatea, plorkanto.
Mōteatea; Ngā Mōteatea, La Tribaj Sagaoj.
Muriwhenua, Norda Duoninsulo.

N

namu *ins*, novzelanda similio, *Austrosimulium australense*, *angle: sandfly*.
nau, veni; iri.
nau mai, bonvenu, > haere mai.
Notu, por **ngā ĝis ngutu** vidu en aparta alfabeto sub **Ng**.
nē? ĉu ne? ĉu ja?
neinei *arb*, larĝfolia drakofilo* , *Dracophyllum latifolium*.
nīkau *arb*, novzelanda palmo, *Rhopalostylis sapida*.
nō hea ..., de kie ...
 nō hea koe? de kie vi unu persono venis?
 nō hea kōrua? de kie vi du personoj venis?
 nō hea koutou? de kie vi pli ol du venis?
noa, libera; ordinara; tuŝebla, > tapu.
noho, sidi; esti; loĝi.

Ng

ngā, la *plurale*; tiuj, > te.
ngahere, arbaro; boŝo[†].
ngaio *arb*, hela mioporo* , *Myoporum laetum*.
ngārara, mita lacerta monstro.
Ngāti; Ngāi, prefikso por tribo nomo.
ngutu, beko.

O

ohu, kooperativo; laborgrupo.
oi *bir*, grandflugila petrelo, *Pterodroma macroptera*.
ongaonga *arb*, arba urtiko, *Urtica ferox*.
ono, ses.
Ōtautahi, Kristkirko.
Ōtepoti, Dunedino.

P

pā *his*, fortikaĵo; *mod*, vilaĝo.

paepae, podio; sojlo de diskutejo, > marae.

pāhautea *arb*, monta cedro, *Libocedrus bidwillii*.

pai, bona.

pai ana, en ordo, aprobi.

pakahā *bir*, brundorsa pufino[†], *Puffinus gavia*.

pakanga, milito.

Pakanga Nunui o Aotearoa, Novzelandaj Militoj, *inter Britoj kaj Maorioj*.

Pakanga o Ngā Iwi, Tribaj Musketo-Militoj.

Pakanga Tuarua o te Ao, Dua Mondmilito.

Pakanga Tuatahi o te Ao, Unua Mondmilito.

pakaru, frakasita.

Pākehā, Eŭropido.

pākihi, malfekunda grundo.

pango, nigra.

papakāinga, terpeco de hejmo.

pāpango *bir*, altfrunta anaso, *Aythya novaeseelandiae*.

Papatūānuku, Tero-Patrino, > Rangi.

pāpāuma *arb*, apudmara griselinio^{*}, *Griselinia littoralis*.

para *fil*, grandfronda reĝfiliko^{*}, *Marattia salicina*.

parāoa *ani*, makrocefala baleno, *Physeter macrocephalus*.

pararā *bir*, larĝbeka priono[†], *Pachyptila vitata*.

parataniwha *pla*, ĉifa elatostemo^{*}, *Elatostema rugosum*.

pārekareka *bir*, punktara kormorano, *Stictocarbo punctatus*.

pārera *bir*, nigrabrova anaso, *Anas superciliosa*.

pātaka, nutraĵejo, domo sur stangoj por ekskludi ratojn.

patē *arb*, sepfingra ŝeflero^{*}, *Schefflera digitata*.

pāteke *bir*, aŭklanda anaso, *Anas aucklandica*.

pātiki *fiŝ*, pleba fleso, *Rhombosolea plebeia*.

patu, klabo; batilo, mallonga, unumana > mere,

pāua *ani*, iriza halioto[†], *Haliotis iris*.

pekapeka *ani*, novzelanda vesperto, *Mystacina tuberculata*.

pīhoihoi *bir*, foreja pipio, *Anthus novaeseelandiae*.

pīkau, dorsosako; dorso-pakaĵo.

pīngao *pla*, spirala cipero; pingao^{*}, *Desmoschoenus spiralis*.

piopio *bir*, piopio^{*}, *Turnagra capensis*.

pipi *ani*, malgranda pafio*, *Paphies australis*.
pīpīpi *bir*, brunĉapa mohuo*, *Mohoua novaeseelandiae*.
pīpīwharauroa *bir*, brila kukolo, *Chrysococcyx lucidus*.
piripiri *pla*, kroĉa aceno*, *Acaena*.
pirita *pla*, grimpa ripogono*, *Ripogonum scandens*.
pītoitoi pango *bir*, nigra petrojko*, *Petroica traversi*.
piupiu, formia jupo.
piupiu *fil*, dukolora blekno†, *Blechnum discolor*.
pīwakawaka *bir*, ventumila ripiduro*, *Rhipidura fuliginosa*.
pō, nokto.
poaka *bir*, piga himantopo†, *Himantopus himantopus*.
pōhutukawa *arb*, apudmara metrosidero*, *Metrosideros excelsa*.
poi, svingopilko, *el tifa*†.
Poihākena, Sidnejo.
Pōneke, Velingtono.
ponga *fil*, arĝenta ciateo†; arĝenta arbfiliko, *Cyathea dealbata*.
pōpokatea *bir*, blankkapa mohuo*, *Mohoua albicilla*.
pōrangi, freneza.
poroaki; **poroporoaki**, adiaŭa ceremonio.
porokaiwhiri *arb*, arba hedikario*, *Hedycarya arborea*.
poroporo *arb*, birdfrukta solano, *Solanum aviculare*.
pōtae, ĉapelo.
pou, fosto.
pou rāhui, terenlima fosto.
Pouākai *bir*, giganta mita birdo; formortinta aglo, *Harpagornis moorei*.
pounamu, jado.
pouwhenua, totemo.
pōwhiri; **pōhiri**, bonveniga ceremonio.
pūāwānanga *pla*, panikla klematido, *Clematis paniculata*.
pūhā; **pūwhā** *pla*, maoria brasiko, *Sonchus oleraceus*.
puka *arb*, pagajafolia meritao*, *Meryta sinclairii*.
pūkana, fiksa mieno.
pukapuka, libro.
pukatea *arb*, novzelanda laŭrelino*, *Laurelia novae-zelandiae*.
pūkeko *bir*, purpura porfirio†, *Porphyrio porphyrio*.
puku, ventro.
pūriri *arb*, brilfolia vitekso*, *Vitex lucens*.

pūtangitangi *bir*, kaŝtanbrusta tadorno, *Tadorna tadornoides*.
putaputaweta *arb*, segildenta karpodeto*, *Carpodetus serratus*.
pūtea, fonduso.
pūteketeke *bir*, tufa grebo, *Podiceps cristatus*.
putiputi *pla*, floro.
pūweto *bir*, senmakula porzano*, *Porzana tabuensis*.
pūwhā > pūhā.

R

rā, tago; suno.
rāhui, embargo, malpermeso.
rākau, arbo.
Rakiura, Rakiuro; Insulo *Stewart*.
ramarama *arb*, blazfolia tufmirto*, *Lophomyrtus bullata*.
rangatahi, junularo.
rangatira, ĉefo.
rangatiratanga, maoria ĉefismo; memregado.
rangi, ĉielo.
Rangi, Ĉielo-Patro, > Papatūānuku.
rangiora *arb*, grandfolia brakigloto*, *Brachyglottis repanda*.
rātā *arb*, metrosidero*, *Metrosideros*.
 rātā *arb*, nordinsula metrosidero*, *Metrosideros robusta*.
 rātā *arb*, sudinsula metrosidero*, *Metrosideros umbellata*.
Rātana, Eklezio Ratana.
rātou, ili *pli ol du* personoj.
 rāua, ili *du* personoj.
Raukawa, Markolo *Cook*, inter Nordinsulo kaj Sudinsulo.
raupatu, konfisko de tero, far *Registaro*.
raupō *pla*, rufa tifao†, *Typha muelleri*.
rāwhiti, orienta.
Rēkohu, Ĉatham-Insularo.
rengarenga *pla*, krispa artropodio*, *Arthropodium cirratum*.
reo, voĉo; lingvo, > Te Reo.
rewarewa *arb*, skoveloflora knajtio*, *Knightia excelsa*.
rimu *arb*, ruĝligna dakridio*, *Dacrydium cupressinum*.
riroriro *bir*, griza ĝerigono*, *Gerygone igata*.
rīma, kvin.
rīwai *veg*, terpomo; potato, *Solanum tuberosum*.

rohe, distrikto; teritorio; paroĥo.
rōhutu *arb*, korformfolia tufmirto*, *Lophomyrtus obcordata*.
rongoā, medikamento.
rōpū, homgrupo.
roto, lago, *pdpn*.
rua, du.
rūnanga, konsilantaro; kunsido.
ruru *bir*, mopoka strigo, *Ninox novaeseelandiae*.

T

Tā, Sinjoro; Kavaliro.
tahā, kalabaso; akvoportujo.
tahi, unu.
tahiti > tawhiti.
tai, marbordo; tajdo.
 tai hauāuru, okcidenta marbordo.
 tai rāwhiti, orienta marbordo.
 tai tokerau, norda marbordo.
 tai tonga, suda marbordo.
taiaha, militbastono.
taihoa, atendu; baldaŭ.
taiko *bir*, nigra procelario, *Procellaria parkinsoni*.
tainoka *pla*, novzelanda genisto, *Carmichaelia australis*.
taipo, koboldo.
Tai-Rāwhiti, Orienta Marbordo, *de Nordinsulo*.
Tai-Tokerau, Norda Marbordo, *de Nordinsulo*.
takahē *bir*, takahea* porfirio†, *Porphyrio mantelli*.
tākapu *bir*, flavkapa sulo, *Morus serrata*.
Taki o Autahi *steloj*, Suda Kruco.
tama, knabo.
tamaiti, infano.
 tamariki, infanoj.
Tāmaki Makau-rau, Aŭklando.
tāmure *fiŝ*, ora pagro†, *Pagrus auratus*.
tāne, viro; edzo.
tānekaha *arb*, pinatfolia filoklado*, *Phyllocladus trichomanoides*.
-tanga; -hanga; -ranga, -eco; -ado.
Tangaroa, Neptuno.

tangata, homo.

tāngata, homoj.

Tāngata Tiriti, Homoj de la Traktato; Eŭropidoj.

tangata whenua *his*, loka tribo; *mod*, indiĝena gento.

tangi, plori.

tangihanga, funebro.

taniwha, mita akvomostro.

tapu, respektenda; maltuŝenda; honorinda; malpermesata; sankta.

tara *bir*, ŝterno, *Sterna*.

tara iti *bir*, feina ŝterno, *Sterna nereis*.

tara nui *bir*, kaspia ŝterno, *Sterna caspia*.

tara piroe *bir*, nigrafrunta ŝterno, *Sterna albobstriata*.

tara tara *bir*, stria ŝterno, *Sterna striata*.

tāra; **taara**, dolaro.

taraire *arb*, tarajra* laŭro, *Beilschmiedia tarairi*.

tarakihi *fiŝ*, seldorsa perko, *Nemadactylus macropterus*.

tarapunga *bir*, ruĝbeka mevo, *Larus novaehollandiae*.

tarata *arb*, eŭgenieca[†] pitosporo*, *Pittosporum eugenioides*.

taro *veg*, taro, *Colocasia esculenta*.

tātarāmoa *pla*, kroĉrubuso, *Rubus cissoides*.

tātou, mi + vi 2+; ni en tiu senco, > mātou.

tāua, mi + vi unu persono; ni en tiu senco, > māua.

taua, milita brigado.

tauhou *bir*, arĝentokula zosteropo*, *Zosterops lateralis*.

taiwi, alilandano.

taupata *arb*, apudmara koprosmo*, *Coprosma repens*.

taureka, kanajlo.

taurekareka, sklavo.

tautoko, subteno.

tawa *arb*, tava* laŭro, *Beilschmiedia tawa*.

tawai *arb*, > tawhai.

tawaki *bir*, fjordlanda tufpingveno, *Eudyptes pachyrhynchus*.

tawhai *arb*, notofago[†], *Nothofagus*.

tawhai hutu *arb*, dura notofago[†], *Nothofagus truncata*,

tawhai ma *arb*, arĝenta notofago[†], *Nothofagus menziesii*,

tawhai raunui *arb*, ruĝa notofago[†], *Nothofagus fusca*,

tawhai rauriki *arb*, nigra notofago[†], *Nothofagus solandri*,

tawhiti; **tahiti**, distanca.

te, la *singulare*; tiu, > ngā.

Te Ika a Māui, Nordinsulo, laŭvorte: *La Fiŝo de Maŭi*.

Te Reo, maoria lingvo.

Te Wai Pounamu, Sudinsulo, laŭvorte: *La Akvo de Jado*.

tea, hela.

teina, pli juna frato; pli juna fratino; pli juna gekuzo, > tuakana.

tēina, pli junaj gefratoj.

teka, mensogo.

tekau, dek.

tekoteko, gabla gargojlo.

tēnā koe, saluton, al unu persono.

tēnā kōrua, saluton, al du personoj.

tēnā koutou, saluton, al pli ol du personoj.

tere, rapida, *pdpn*.

tētē *bir*, arĝenta anaso, *Anas gracilis*.

tētere, trumpeto, *indigēna*.

tewhatewha, hakilo-forma klabo.

tī *arb*, kordilino*, *Cordyline*.

tī kāuka *arb*, novzelanda kordilino*, *Cordyline australis*.

tī ngahere *arb*, arbara kordilino*, *Cordyline banksii*.

tī pore *arb*, pacifika kordilino*, *Cordyline terminalis*.

tī rauriki *arb*, nana kordilino*, *Cordyline pumilio*.

tī tōi *arb*, montara kordilino*, *Cordyline indivisa*.

tīeke *bir*, seldorsa kaleo*, *Philesturnus carunculatus*.

tika, ĝusta.

tikanga, kulturo; maoria vivmaniero.

tiki, embria figureto; kola pendaĵo el jado.

tino, tre.

tīpare, diademo.

tīpuna > tupuna.

tīpuna > tūpuna.

Tiriti O Waitangi, Traktato De Waitangi.

tītī *bir*, griza pufino[†], *Puffinus griseus*.

tītipounamu *bir*, akantisito*, *Acanthisitta chloris*.

tītī-wainui *bir*, fe-turta priono[†], *Pachyptila turtur*.

tītoki *arb*, ruĝkapsula elektriono*, *Alectryon excelsus*.

tīwai, pirogo.

toa, butiko.

toa, militisto.

toatoa *arb*, bluverda filoklado*, *Phyllocladus glaucus*.

toetoe *pla*, flava kortaderio†, *Cortaderia toetoe*.

toheroa *ani*, granda pafio*, *Paphies ventricosa*.

tohunga, maoria medicinisto.

tokerau, norda.

toki, adzo; hakilo.

tokotoko, promenbastono; bastono de aŭtoritato.

tonga, suda.

tōrea *bir*, piga hematopo, *Haematopus ostralegus*.

tōrea-pango *bir*, nigra hematopo, *Haematopus unicolor*.

toroa *bir*, reĝa albatroso, *Diomedea epomophora*.

toru, tri.

tōtara *arb*, totara* podokarpo, *Podocarpus totara*.

toutouwai *bir*, griza petrojko*, *Petroica australis*.

tōwai *arb*, guŝa vejnmano*, *Weinmannia silvicola*.

tuakana, pli aĝa frato; pli aĝa fratino; pli aĝa gekuzo, > teina.

tuākana, pli aĝaj gefratoj

tuatara *ani*, sfenodono†, *Sphenodon punctatus*.

tuatua *ani*, skalena pafio*, *Paphies subtriangulata*

tūi *bir*, blankgorĝa melifago*, *Prothemadera novaeseelandiae*.

tukutuku, plektita ornama panelo.

Tūmatauenga; Tū, Marso, *dio de milito*.

Ngāti Tūmatauenga, Novzelanda Soldataro.

tumuaki, estro; lernejestro.

tumuaki tuarua, vicedstro; viclernejestro.

tuna *fiŝ*, angilo, *Anguilla australis*.

tupuna; tipuna, prapatro; praulo.

tūpuna; tīpuna, prapatroj; prauloj.

tūrangawaewae, tribejo; hejmloko, *laŭvorte*: starejo.

tūtāe, fekaĵo.

tutu *arb*, venena korianio†, *Coriaria arborea*.

tūturiwhatu *bir*, duzona pluvio, *Charadrius bicinctus*.

tuturuatu *bir*, catham-insula pluvio, *Thinornis novaeseelandiae*.

U

umu *his*, grundforno; *mod*, kuireja forno, > hāngi.

urupā, tombejo.

utu *his*, venĝo; restituo; *mod*, prezo; rekompenco.

W

waeroa *ani*, moskito, *Culex pervigians*.

waha, buŝo; enirejo.

wāhi tapu, sankta loko.

wahine, virino; edzino.

wāhine, virinoj.

wai, akvo.

wai māori, dolĉa akvo.

waitai, mara akvo; sala akvo.

waiata, kanto.

waipiro, drinkaĵo.

warehou *fiŝ*, blua bramo, *Seriolella brama*.

wairua, spirito.

Waitematā, Aŭklanda Haveno.

waka, veturilo; kanuego; tribaro.

wānanga *his*, maoria studejo; *mod*, universitato.

waru, ok.

wehi, timo.

weka *bir*, novzelanda galiralo*, *Gallirallus australis*.

wera, varmega.

wero, ceremonia defio.

weta *ins*, hemidejno*, *Hemideina megacephala*.

weweia *bir*, rufbrusta grebo, *Poliocephalus rufopectus*.

Notu, por *whā* ĝis *whutupaoro* vidu en aparta alfabeto sekcio sub **Wh**.

Wh

whā, kvar.

whai *fiŝ*, rajo, *Raja nasuta*.

whaikōrero, oratori.

whaka-, -igi.

whakamā, sinĝena; embarasa.

whakapapa, geneologio.

whānau, parenaro.

whanaunga, parenco.

whāngai, adoptito.

Whanganui ā Tara, Velingtono.

whare, domo.

wharenui, kunsida domo, > *whare rūnanga*.

wharepaku, necesejo.

whare rūnanga, kunsida domo; konsilantara domo; parlamentejo.

whauwhaupaku *arb*, kvinfingra pseŭdopanako[†], *Pseudopanax arboreus*.

whēkau *bir*, blankvizaĝa strigo, *Sceloglaux albifacies*.

whenua, tero.

whero, ruĝa.

whio *bir*, blugriza anaso, *Hymenolaimus malacorhynchos*.

whitu, sep.

whutupaoro, rugbeo; futbalo.

He aha te mea nui o te ao? He tāngata, he tāngata, he tāngata!

Kio estas la grava afero en la mondo? Estas homoj; ĉiam homoj!

Esperanto al la Maoria

Te Reo o Te Ao ki Te Reo Māori

A

- aceno*** *kroĉa* *pla*, piripiri, *Acaena*.
- adiaŭ**, haere rā, *de restantoj al forirontoj*.
- adiaŭ**, e noho rā, *de forirontoj al restantoj*.
- adiaŭa ceremonio**, poroaki.
- adoptito**, whāngai.
- adzo**, toki.
- afero**, mea.
- aglo formortinta** *bir*, pouākai, *Harpagornis moorei*.
- aĵo**, mea.
- akamo*** *rozfolia* *arb*, makamaka, *Ackama rosaefolia*.
- akantisito*** *bir*, tītīpounamu, *Acanthisitta chloris*.
- akvo**, wai.
- dolĉakvo**, wai māori.
- mara akvo**, waitai.
- akvomostro mita**, taniwha.
- akvoportujo**, tahā.
- alciono sankta** *bir*, kōtare, *Halcyon sancta*.
- alektriono*** *ruĝkapsula* *arb*, tītōki, *Alectryon excelsus*.
- alilandano**, tauīwi.
- albatroso reĝa** *bir*, toroa, *Diomedea epomophora*.
- alta ĉefo**, ariki.
- amara**, kawa.
- amiko**, hoa.
- amiko!** e hoa! *voko*.
- amo**, aroha.
- anaso** *bir*, rakiraki.
- anaso altfrunta** *bir*, pāpango, *Aythya novaeseelandiae*.
- anaso aŭklanda** *bir*, pāteke, *Anas aucklandica*.
- anaso blugriza** *bir*, whio, *Hymenolaimus malacorhynchos*.
- anaso arĝenta** *bir*, tētē, *Anas gracilis*.
- anaso nigrabrova** *bir*, pārerera, *Anas superciliosa*.
- angilo** *fiŝ*, tuna, *Anguilla australis*.
- angila kaptilo**, hīnaki.

antaülernejo maorilingva, kōhanga reo.

aprobi, pai ana.

apterigo *bir*, kiwi, *Apteryx*.

arbaro, ngahere.

arbo, rākau.

arbfiliko > kātote; mamaku; ponga, *Cyathea*.

arbfiliko arġenta *fil*, ponga, *Cyathea dealbata*.

arbfiliko bruna *fil*, kātote, *Cyathea smithii*.

arbfiliko nigra *fil*, mamaku, *Cyathea medullaris*.

artropodio* **krispa** *pla*, rengarenga, *Arthropodium cirratum*.

asistanto, kaiāwhina.

asplenio bulbofronda *fil*, mauku, *Asplenium bulbiferum*.

atendu, taihoa.

Aūklando, Tāmaki Makau-rau.

aūtoritato, mana.

aūtoritata bastono, tokotoko.

avicenio* **novzelanda**, *arb*, mānawa, *Avicennia resinifera*.

avino, kui.

avo, koro.

B

balaila manuko* *arb*, mānuka, *Leptospermum scoparium*,

balanciero, ama.

baldaū, taihoa.

baleno makrocefala *ani*, parāoa, *Physeter macrocephalus*.

bastono promena, tokotoko.

Bataliono Maoria, Hokowhitu a Tū.

batato, kūmara, *Ipomoea batatas*.

batilo, patu.

beko, ngutu.

bela, ātaahua.

birdo, manu.

birdo mita, korotangi.

birdohomo, manaia.

blanka, mā.

blekno[†] *fil*, > kiokio, > kiwakiwa, > piupiu, *Blechnum*.

blekno[†] **apudrivera** *fil*, kiwakiwa, *Blechnum fluviatile*.

blekno[†] **dukolora** *fil*, piupiu, *Blechnum discolor*.

blekno[†] ruĝnuanca *fil*, kiokio, *Blechnum novaezelandiae*.

blua, kikorangi.

bona, pai.

bonan matenon, mōrena.

bonvena voko, karanga.

bonveniga ceremonio, pōwhiri; pōhiri.

bonvenu, haere mai; nau mai.

boŝo[†], ngahere.

botaŭro bruna *bir*, matuku, *Botaurus poiciloptilus*.

brakigloto* grandfolia *arb*, rangiora, *Brachyglottis repanda*.

bramo blua *fiŝ*, warehou, *Seriolella brama*.

brasiko maoria *pla*, pūhā; pūwhā, *Sonchus oleraceus*.

brigado milita, taua.

bruna, hāura.

butiko, toa.

buŝo, māngai; waha.

C

cedro monta *arb*, pāhautea, *Libocedrus bidwillii*.

cedro plumfolia *arb*, kawaka, *Libocedrus plumosa*.

ceremoniaro, kawa.

ceremonio adiaŭa, poroaki.

ceremonio bonveniga, pōwhiri; pōhiri.

ci, koe.

ciateo[†] *fil*, *Cyathea*.

ciateo[†] arĝenta *fil*, ponga, *Cyathea dealbata*.

ciateo[†] bruna *fil*, kātote, *Cyathea smithii*.

ciateo[†] nigra *fil*, mamaku, *Cyathea medullaris*.

ciatodo* junipera *arb*, mingimingi, *Cyathodes juniperina*.

cipero spirala *pla*, pīngao, *Desmoschoenus spiralis*,

cirkuo* marĉa *bir*, kāhu, *Circus approximans*.

Ĉ

ĉanta preĝo, karakia.

ĉapelo, pōtae.

Ĉatham-insula tribo, Moriori.

Ĉatham-Insularo, Rēkohu.

ĉefo, rangatira.

ĉefo alta, ariki.

ĉefismo maoria, rangatiratanga.

ĉevalo *ani*, hōiho, *Equus caballus*.

ĉevrona pentraĵo, kōwhaiwhai.

ĉiame, āke āke.

ĉielo, rangi.

Ĉielo-Patro, Rangi.

ĉiu, ia.

ĉu? nē?

ĉu **ne?** nē?

ĉu **ja?** nē?

D

dakridio* **ruĝligna** *arb*, rimu, *Dacrydium cupressinum*.

dakrikarpo* **blanka** *arb*, kahikatea, *Dacrycarpus dacrydiodes*,

danco poza, haka, *laŭtĉanta vigla danco*.

dancistaro, kapa haka.

de kie > kie.

defio ceremonia, wero.

dek, tekau.

diademo, tīpare.

dinornito *bir his*, moa, *Dinornithidae*, *diversaj kokecaj birdoj*.

dinorno[†] *bir mod*, moa, *Dinornis*, *granda, formortis*.

dinorno[†] **arbara** *bir*, moa ngahere, *Dinornis novaezealandiae*.

dinorno[†] **giganta** *bir*, moa nui, *Dinornis giganteus*.

dinorno[†] **svelta** *bir*, moa tūpuhipuhi, *Dinornis struthoides*.

dio, atua.

direktilisto, kaihautū.

direktoro, kaiwhakahaere.

diskutejo, marae.

diskuta korto, marae ātea.

diskuteja tereno, rohe o te marae.

disoksilo* **novzelanda** *arb*, kohekohe, *Dysoxylum spectabile*.

distanca, tawhiti; tahiti.

distrikto, rohe.

dodoneo* **viskoza** *arb*, akeake, *Dodonaea viscosa*.

dolaro, tāra.

dolĉa akvo, wai māori.

domo, whare.

domo kunsida, wharenuui; whare rūnanga.

domo konsilantara, whare rūnanga.

donaco rekomenca, koha.

dorsosako, pīkau.

dorso-pakaĵo, pīkau.

drakofilo* larĝfolia *arb, neinei, Dracophyllum latifolium.*

drinkaĵo, waipiro.

du, rua.

Dua Mondmilito, Pakanga Tuarua o te Ao.

Dunedino, Ōtepoti.

Duoninsulo Norda, Muriwhenua.

E

ebria, haurangi.

-eco, -tanga; -hanga; -ranga.

Edeno Polinezia, Hawaiki.

edzo, tāne.

edzino, wahine.

egreto granda *bir, kōtuku, Egretta alba.*

eĥino novzelanda *ani, kina, Evechinus chloroticus.*

Eklezio Ratana, Rātana.

elatostemo* ĉifa *pla, parataniwha, Elatostema rugosum.*

eleokarpo* dentfolia *arb, hīnau, Elaeocarpus dentatus.*

embarasa, whakamā.

embargo, rāhui.

embria figureto, tiki.

en ordo, pai ana.

enirejo, waha.

enuanta, hōhā.

esploristo legenda, Kupe.

estas bona, ka pai.

estas bone, kei te pai.

estro, tumuaki.

estu, kia.

estu forta, kia kaha.

estu sana! saluton! kia ora!

via tago estu bona! kia pai tōu rā!

estu forta, kia kaha.

etiketo, kawa.

Eŭropido, Pākehā.

F

falko novzelanda *bir*, kārearea, *Falco novaeseelandiae*.

fantomo, kēhua.

febalio* aroma *arb*, mairehau, *Phebalium nudum*.

fekaĵo, tūtae.

festo mezvintra, Matariki.

figureto embria, tiki.

figureto penda, hei tiki.

filoklado* bluverda *arb*, toatoa, *Phyllocladus glaucus*.

filoklado* pinatfolia *arb*, tānekaha, *Phyllocladus trichomanoides*.

fimatosoro* diversfolia *fil*, kōwaowao, *Phymatosorus diversifolius*,

fimatosoro* grimpa *fil*, mokimoki, *Phymatosorus scanans*,

fiŝo, ika.

fiŝa vosto, hiku.

fiŝido galaksa* *fiŝ*, inanga, *Galaxias maculates*.

fiŝkapti, hī.

flava, kōwhai.

fleso pleba *fiŝ*, pātiki, *Rhombosolea plebeia*.

floro *pla*, putiputi.

fluto maoria, kōauau.

fonduso, pūtea.

formia jupo, piupiu.

formio tenaca *pla*, harakeke, *Phormium tenax*.

forno grunda *his*, umu.

forno kuireja *mod*, umu.

fortikaĵo *his*, pā.

fosto, pou.

fosto terenlima, pou rāhui.

frakasita, pakaru.

frandaĵo gusta, kīnaki.

frato pli aĝa, tuakana.

fratino pli aĝa, tuakana.

gefratoj pli aĝaj, tuākana.

frato pli juna, teina.

fratino pli juna, teina.

gefratoj pli junaj, tēina.

fraŭlino juna, kōtiro.

freneza, pōrangī.

fukcio arba *arb*, kōtukutuku, *Fuchsia excorticata*.

funebro, tangihanga.

futbalo, whutupaoro.

G

galinago novzelanda *bir*, hākawai, *Coenocorypha aucklandica*.

galiralo* novzelanda *bir*, weka, *Gallirallus australis*.

gargojlo gabla, tekoteko,

gargojlo striga, kōruru,

gastigado, manaakitanga,

gefratoj pli aĝaj; gekuzoj pli aĝaj, tuākana.

gefratoj pli junaj; gekuzoj pli junaj, tēina.

geneologio, whakapapa.

genepoj, mokopuna.

geniostomo* ligustrofolia *arb*, hangehange, *Geniostoma rupestre*.

genisto novzelanda *pla*, tainoka, *Carmichaelia australis*.

gento indiĝena *mod*, tangata whenua.

gento maoria, Iwi Māori.

gepatroj, mātua.

graveda, hapū.

grebo rufbrusta *bir*, weweia, *Poliocephalus rufopectus*.

grebo tufa *bir*, pūteketeke, *Podiceps cristatus*.

griselinio* apudmara *arb*, pāpāuma, *Griselinia littoralis*.

griselinio* brila *arb*, kāpuka, *Griselinia lucida*.

grundforno *mod*, hāngi; *his*, umu.

grundforna manĝaĵo, hāngi.

grundo malfekunda, pākihi.

guberniestro, kāwana.

Ĝ

ĝardeno, māra.

ĝerigono* griza *bir*, riroriro, *Gerygone igata*.

ĝis revido, ka kite anō,

ĝusta, tika.

H

hakilo, toki.

halioto[†] **iriza** *ani, pāua, [Haliotis iris](#)*.

Hamiltono, Kirikiriroa,

Haveno Aŭklanda, Waitematā.

hebeo^{*} *pla, koromiko, [Hebe](#)*.

hedikario^{*} **arba** *arb, porokaiwhiri, [Hedycarya arborea](#)*.

hejmo *mod, kāinga*.

hejmlando antaŭa, Hawaiki.

hejmloko, tūrangawaewae.

hela, tea.

hematopo nigra *bir, tōrea-pango, [Haematopus unicolor](#)*.

hematopo piga *bir, tōrea, [Haematopus ostralegus](#)*.

hemidejno^{*} *ins, weta, [Hemideina megacephala](#)*.

himantopo[†] *bir, [Himantopus](#)*.

himantopo[†] **nigra** *bir, kakī, [Himantopus novaezelandiae](#)*.

himantopo[†] **piga** *bir, poaka, [Himantopus himantopus](#)*.

ho ve, auē.

hoheria^{*} **arbo** *arb, houhere, [Hoheria populnea](#)*.

homo, tangata.

homoj, tāngata.

homgrupo, rōpū.

horopito^{*} **ruĝa** *arb, horopito, [Pseudowintera colorata](#)*.

hospitalo por beboj, Karitāne[®].

hundo, kurī.

Ĥ

I

-igi, whaka-.

ili *pli ol du, rātou*.

ili *du personoj, rāua*.

indiĝena gento *mod, tangata whenua*.

infano, tamaiti.

infanoj, tamariki.

instruisto, kaiako.

Insulo Stewart, Rakiuro, Rakiura.

intuicio, matakite.

iri, nau.

iriza halioto[†] *ani, pāua, [Haliotis iris](#)*.

-isto, kai-.

isura* **Ŝarko** *fiŝ, mako, *Isurus oxyrinchus*.*

iu; iuj, he.

J

ja? **nē?**

jado, pounamu.

jada klabo akra, mere.

jarkunsido, hui a tau.

jasmeno novzelanda *pla, kaihua, *Parsonsia heterophylla*.*

jes, ae.

junularo, rangatahi.

jupo formia, piupiu.

Ĵ

K

kakariko* *bir, kākāriki, *Cyanoramphus*.*

kakariko* flavkrona *bir, kākāriki kōwhai, *Cyanoramphus auriceps*.*

kakariko* ruĝkrona *bir, kākāriki whero, *Cyanoramphus novaezelandiae*.*

kakariko* tutverda *bir, kākāriki kirīni, *Cyanoramphus unicolor*.*

kalabaso, tahā.

kaleo* *, *Callaeidae*, bird-familio.*

kaleo* diversbeka *bir, hūia, *Heteralocha acutirostris*.*

kaleo* nigramaska *bir, kōkako, *Callaeas cinerea*.*

kaleo* seldorsa *bir, tīeke, *Philesturnus carunculatus*.*

kalidro ruĝa *bir, hua hou, *Calidris canutus*.*

kanajlo, taureka.

kanto, waiata.

kanua balanciero, ama.

kanuego, waka.

kaptilo angila, hīnaki.

karismo[†], mana.

karpodeto* segildenta *arb, putaputaweta, *Carpodetus serratus*.*

katipo* *ani, katipō, *Latrodectus katipo*.*

kaŭrio *arb, kauri, *Agathis australis*.*

kie, hea.

de kie ..., nō hea ...

de kie vi *unu persono* **venis?** nō hea koe?

de kie vi *du* **venis?** nō hea kōrua?

de kie vi *pli ol du* **venis?** nō hea koutou?

kiel vi fartas? kei te pēhea koe?

kivio *bir*, kiwi, *Apteryx*.

kivio granda makula *bir*, kiwi karuwai, *Apteryx haastii*.

kivio nordinsula bruna *bir*, kiwi kura, *Apteryx mantelli*,

kivio eta makula *bir*, kiwi pukupuku, *Apteryx owenii*.

kivio sudinsula bruna *bir*, kiwi roa, *Apteryx australis*.

klabo, patu.

klabo akra jada, mere.

klabo hakilo-forma, tewhatewha.

klano, hapū.

klematido panikla *pla*, pūāwānanga, *Clematis paniculata*.

klianto* **novzelanda** *arb*, kōwhai ngutu kākā, *Clianthus puniceus*.

knabino, kōtiro.

knabo, tama.

knajtio* **skoveloflora** *arb*, rewarewa, *Knightia excelsa*.

koalicio, kotahitanga.

koboldo, taipo.

kolombo violdorsa *bir*, kererū; kūkupa, *Hemiphaga novaeseelandiae*.

kompanio milita, hokowhitu.

konferenco, hui.

konfisko de tero, raupatu.

konsilantaro, rūnanga,

konsilantara domo, whare rūnanga.

kooperativo, ohu.

koprosmo* *arb*, *Coprosma*.

koprosmo* **apudmara** *arb*, taupata, *Coprosma repens*.

koprosmo* **brila** *arb*, karamū, *Coprosma lucida*.

koprosmo* **fetora** *arb*, hūpiro, *Coprosma foetidissima*.

koprosmo* **grandfolia** *arb*, kanono, *Coprosma grandifolia*.

koprosmo* **ŝpatfolia** *arb*, māmāngi, *Coprosma arborea*.

kordilino* *arb*, tī, *Cordyline*.

kordilino* **novzelanda** *arb*, tī kāuka, *Cordyline australis*.

kordilino* **arbara** *arb*, tī ngahere, *Cordyline banksii*.

kordilino* **pacifika** *arb*, tī pore, *Cordyline terminalis*.

kordilino* **nana** *arb*, tī rauriki, *Cordyline pumilio*.

kordilino* **montara** *arb*, tī tōī, *Cordyline indivisa*.

koriario[†] **venena** *arb*, tutu, *Coriaria arborea*.

korinokarpo* **glatfolia** *arb*, karaka, *Corynocarpus laevigatus*.

kormorano *bir*, *Phalacrocorax*.

kormorano eta piga *bir*, kawau paka, *Phalacrocorax melanoleucos*.

kormorano granda *bir*, kawau, *Phalacrocorax carbo*.

kormorano piga *bir*, kāruhiruhi, *Phalacrocorax varius*.
kormorano punktara *bir*, pārekareka, *Stictocarbo punctatus*.
koro, manawa.
kortaderio[†] flava *pla*, toetoe, *Cortaderia toetoe*.
korto diskuta, marae ātea.
kozo[†], mea.
Kristkirko, Ōtautahi.
Kavaliro, Tā.
kroêrubuso *pla*, tātarāmoa, *Rubus cissoides*.
kukolo brila *bir*, pīpīwharauoa, *Chrysococcyx lucidus*.
kukolo longvosta *bir*, koekoeā, *Eudynamys taitensis*.
kuleranaso suda *bir*, kuruwhengi, *Anas rhynchotis*.
kulturo, tikanga.
kulturo maoria, Māoritanga.
kunbatalanto, kūpapa.
kunsido, rūnanga.
kunsida domo, whare rūnanga; wharenuī.
kuratoro, kaitiaki.
kuratoreco, kaitiakitanga.
kunzeo^{*} erikfolia *arb*, kānuka, *Kunzea ericoides*.
kvar, whā.
kvin, rima.

L

la *singulare*, te.
 la *plurale*, ngā.
laboro, mahi.
laborgrupo, ohu.
lacerta monstro mita, ngārara.
lago, roto; moana.
larva nutrajo *ins*, huhu, *Prionoplus reticularis*.
laūrelio^{*} novzelandā *arb*, pukatea, *Laurelia novae-zelandiae*.
laūro *arb*, *Beilschmiedia*.
 laūro tarajra^{*} *arb*, taraire, *Beilschmiedia tarairi*.
 laūro tava^{*} *arb*, tawa, *Beilschmiedia tawa*.
leptoptero^{*} superba *fil*, heruheru, *Leptopteris superba*.
lernejo, kura.
lernejo maorilingva, kura kaupapa.

lernejestro, tumuaki.

leŭkopogo* faskfrukta arb, mikimiki, *Leucopogon fasciculatus*.

li, ia.

libera, noa.

libertio* flavsema pla, mikoikoi, *Libertia ixioides*.

libro, pukapuka.

limozo strivosta bir, kūaka, *Limosa lapponica*.

lingvo, reo.

lingvo maoria, Te Reo.

loĝi, noho.

loka tribo his, tangata whenua.

loko sankta, wāhi tapu.

M

maizo, kānga.

maizo fermentinta, kānga pirau.

makropipro* arb, kawakawa, *Macropiper excelsum*, medikamento.

maldekstra, mauī.

maldiligenta, māngere.

malfekunda grundo, pākihi.

malgranda, -iti.

maljunulo, koro.

maljunulo prestiĝa, kaumātua.

maljunulo, koroua, omaĝa.

maljunulino, kui.

maljunulino prestiĝa, kuia.

malsano, mate.

maltuŝenda; malpermesata, tapu.

malvarma, makariri.

manĝaĵo, kai.

manĝaĵo grundforna, kai hāngi.

manĝaĵo mara, kai moana.

mansako, kete.

mantelo, korowai.

manuko* balaila arb, mānuka, *Leptospermum scoparium*.

Maorio, Māori.

Maoria Bataliono en Dua Mondmilito, Hokowhitu a Tū.

maoria lingvo, Te Reo.

Maorilando, Aotearoa.

Markolo Cook, Raukawa.

maro, moana.

marbordo, tai.

Marbordo Orienta, Tai-Rāwhiti.

Marbordo Norda, Tai-Tokerau.

Marso dio, Tūmatauenga.

mateno, ata.

medicinisto maoria, tohunga.

medikamento, rongoā.

melicito^{*} **branĉflora** *arb*, māhoe, *Melicytus ramiflorus*.

melifago^{*}, *Meliphagidae*, bird-familio.

melifago^{*} **blankgorĝa** *bir*, tūi, *Prothemadera novaeseelandiae*.

melifago^{*} **sonorila** *bir*, korimako, *Anthornis melanura*.

melifago^{*} **stebvoĉa** *bir*, hihi, *Notiomystis cincta*.

memregado, rangatiratanga.

mensogo, teka.

meritao^{*} **pagajafolia** *arb*, puka, *Meryta sinclairii*.

merluĉo novzelanda *fiŝ*, hoki, *Macruromus novaezealandiae*.

metrosidero *arb*, *Metrosideros*.

metrosidero^{*} **apudmara** *arb*, pōhutukawa, *Metrosideros excelsa*.

metrosidero^{*} **liana** *pla*, aka, *Metrosideros albiflora*.

metrosidero^{*} **nordinsula** *arb*, rātā, *Metrosideros robusta*.

metrosidero^{*} **sudinsula** *arb*, rātā, *Metrosideros umbellata*.

mevo *bir*, *Larus*.

mevo nigradorsa *bir*, karoro, *Larus dominicanus*.

mevo ruĝbeka *bir*, tarapunga, *Larus novaehollandiae*.

mezvintra festo, Matariki.

mi, ahau; au.

mieno fiksa, pūkana.

milita brigado, taua.

militbastono, taiaha.

militisto, toa.

milito, pakanga.

Militoj Novzelandaj, Pakanga Nunui o Aotearoa.

mioporo^{*} **hela** *arb*, ngaio, *Myoporum laetum*.

mirseno[†] **ruĝa** *arb*, māpou; mātipo, *Myrsine australis*.

mita akvomostro, taniwha.

mita birdo giganta, Pouākai.

mitulo *ani, kuku, Mytilus canaliculus.*

mohuo* *bir, mōhua, Mohoua.*

mohuo* **blankkapa** *bir, pōpokatea, Mohoua albicilla.*

mohuo* **brunĉapa** *bir, pīpipi, Mohoua novaeseelandiae.*

mohuo* **flavkapa** *bir, mōhua, Mohoua ochrocephala.*

Mondmilito Dua, Pakanga Tuarua o te Ao.

Mondmilito Unua, Pakanga Tuatahi o te Ao.

mondo, ao.

monstro lacerta mita, ngārara.

monto, maunga.

Monto Cook, Aorangi; Aoraki.

mopoka strigo *bir, ruru, Ninox novaeseelandiae.*

morto, mate.

morua manĝo-fiŝo *fiŝ, hāpuku, Polyprion oxygeneios.*

moskito *ins, waeroa, Culex pervigilians.*

N

naŭ, iwa.

nazpremo, hongu.

necesejo, wharepaku.

nepo; nepino, mokopuna.

Neptuno, Tangaroa.

nestigo* *arb, maire, Nestigis.*

nestigo* **lancofolia** *arb, maire kōtae, Nestigis lanceolata.*

nestigo* **nigraligna** *arb, maire raunui, Nestigis cunninghamii.*

nestigo* **senpetala** *arb, maire ākau, Nestigis apetala.*

nestigo* **stretfolia** *arb, maire rōroro, Nestigis montana.*

nesto, kōhanga.

nestoro* *bir, Nestor.*

nestoro* **arbara** *bir, kākā, Nestor meridionalis.*

nestoro* **montara** *bir, kea, Nestor notabilis.*

ni, *dependas pri kiom, kaj ĉu inkludas alparolaton.*

mi + vi *unu persono, tĉaŭa.*

mi + vi *2+, tĉatou.*

mi + li *aŭ mi + ŝi, mĉaŭa.*

mi + ili, mĉatou.

nigra, mangu; pango.

nokto, pō,

nokta papago *bir, kākāpō, Strigops habroptilus.*

norda, tokenau.

Norda Marbordo, Tai-Tokerau.

Nordinsulo, Te Ika a Māui.

notofago[†] *arb*, tawhai, *Nothofagus*.

notofago[†] **argênta** *arb*, tawhai ma, *Nothofagus menziesii*,

notofago[†] **dura** *arb*, tawhai hutu, *Nothofagus truncata*,

notofago[†] **nigra** *arb*, tawhai rauriki, *Nothofagus solandri*,

notofago[†] **ruĝa** *arb*, tawhai raunui, *Nothofagus fusca*,

Novzelando, Aotearoa.

nutraĝejo, pātaka.

O

oceano, moana.

ok, waru.

okcidenta, hauāuru.

Okcidenta Marbordo, Tai Hauāuru,

okro ruĝa, kōkōwai.

oleario^{*} **floroza** *arb*, heketara, *Olearia rani*.

oleario^{*} **panikla** *arb*, akiraaho, *Oleariaa paniculata*.

omaĝi, mihi.

oratori, whaikōrero,

ordinara, māori.

ordo; **en ordo**, pai ana.

orienta, rāwhiti,

Orienta Marbordo, Tai-Rāwhiti,

P

Pacifika Oceano, Moana Nui a Kiwa.

pado, ara.

pafio^{*} *ani*, *Paphies*.

pafio^{*} **granda** *ani*, toheroa, *Paphies ventricosa*.

pafio^{*} **malgranda** *ani*, pipi, *Paphies australis*.

pafio^{*} **skalena** *ani*, tuatua, *Paphies subtriangulata*

pagro[†] **ora** *fiŝ*, tāmure, *Pagrus auratus*.

paksako, kete.

palinuro *ani*, kōura, *Jasus edwardsii*.

palmo novzelanda *arb*, nīkau, *Rhopalostylis sapida*.

pandano[†] **novzelanda** *pla*, kiekie, *Freycinetia banksii*.

panelo plektita ornama, tukutuku.

papago nokta senfluga *bir*, kākāpō, *Strigops habroptilus*.
parencō, whanaunga.
parencaro, whānau.
parlamento de la tribo *Tainui*, Kauhanganui.
paroĥo, rohe.
paroli; **parolado**, kōrero.
parolisto, kaikōrero.
pasifloro novzelanda *pla*, kōhia, *Passiflora tetrandra*.
patro, matua.
 patrino, matua.
 unu el la gepatroj, matua.
 gepatroj, mātua.
pediko *ani*, kutu, *Pediculus*.
pendaĵo el jado, tiki.
pentraĵo onda sur ĉevrono, kōwhaiwhai.
perfidulo, kūpapa.
perko seldorsa *fiŝ*, tarakihi, *Nemadactylus macropterus*.
petrelo grandflugila *bir*, oi, *Pterodroma macroptera*.
petrelo makula *bir*, korure, *Pterodroma inexpectata*.
petrojko ^{*} *bir*, *Petroica*.
 petrojko ^{*} **grandkapa** *bir*, miromiro, *Petroica macrocephala*.
 petrojko ^{*} **griza** *bir*, toutouwai, *Petroica australis*.
 petrojko ^{*} **nigra** *bir*, pītoitoi pango, *Petroica traversi*.
pilĉardo novzelanda *fiŝ*, mohimohi, *Sardinops neopichardus*.
pingao ^{*} *pla*, pīngao, *Desmoschoenus spiralis*.
pingveno flavokula *bir*, hōiho, *Megadyptes antipodes*.
pingveno malgranda *bir*, kororā, *Eudyptula minor*.
piopio ^{*} *bir*, piopio, *Turnagra capensis*.
pipio foreja *bir*, pīhoihoi, *Anthus novaeseelandiae*.
pirogo, tīwai.
pitosporo ^{*} *arb*, *Pittosporum*.
 pitosporo ^{*} **dikfolia** *arb*, karo, *Pittosporum crassifolium*.
 pitosporo ^{*} **eŭgenieca** [†] *arb*, tarata, *Pittosporum eugenoides*.
 pitosporo ^{*} **ondfolia** *arb*, kōhūhū, *Pittosporum tenuifolium*.
Plejado, Mātārīki.
plori, tangi.
plorkanto, mōteatea.
pluvio ĉatham-insula *bir*, tuturuatu, *Thinornis novaeseelandiae*.

pluvio duzona *bir, tūturiwhatu, Charadrius bicinctus.*

podio, paepae.

podokarpo *arb, Podocarpaceae.*

podokarpo pikfolia *arb, mataī, Prumnopitys taxifolia.*

podokarpo rustšela *arb, miro, Prumnopitys ferruginea.*

podokarpo totara* *arb, tōtara, Podocarpus totara.*

Polinezia Edeno, Hawaiki.

pomadero* *sapflora arb, kūmarahou, Pomaderris kumeraho.*

porfirio[†] purpura *bir, pūkeko, Porphyrio porphyrio.*

porfirio[†] takahea* *bir, takahē, Porphyrio mantelli.*

porzano[†] marêa *bir, koitareke, Porzana pusilla.*

porzano* *senmakula bir, pūweto, Porzana tabuensis.*

posttagmezo, ahiahi.

potato *veg, rīwai, Solanum tuberosum.*

potenco, kaha.

pozdanco, haka.

prapatro; praulo, tupuna; tīpuna.

prapatroj; prauloj, tūpuna; tīpuna.

preêo êanta, karakia.

prestigêo, mana.

prezo *mod, utu.*

principaro, kaupapa.

priono[†] larêbeka *bir, pararā, Pachyptila vitata.*

priono[†] fe-turta *bir, tītī-wainui, Pachyptila turtur.*

prizorgi, manaaki.

procelario nigra *bir, taiko, Procellaria parkinsoni.*

promenbastono, tokotoko.

proparolanto, māngai.

protesta promenado, hīkoi.

pseūdodrimiso[†] aksela *arb, horopito, Pseudowintera axillaris.*

pseūdodrimiso[†] kolora *arb, horopito, Pseudowintera colorata.*

pseūdopanako[†] dikfolia *arb, horoeka, Pseudopanax crassifolius.*

pseūdopanako[†] kvinfingra *arb, whauwhaupaku, Pseudopanax arboreus.*

pufino[†] brundorsa *bir, pakahā, Puffinus gavia.*

pufino[†] griza *bir, tītī, Puffinus griseus.*

R

rabmevo granda *bir, hākoakoa, Catharacta skua.*

rajo *fiŝ*, whai, *Raja nasuta*.

Rakiuro; **Insulo *Stewart***, Rakiura.

rakontanto, kaikōrero.

ralo fulvzono *bir*, moho pererū, *Rallus philippensis*.

rapida, tere.

Ratana Eklezio, Rātana.

rato pacifika *ani*, kiore, *Rattus exulans*.

registaro, kāwanatanga.

reĝeco, kīngitanga.

reĝfiliko* **grandfronda** *fil*, para, *Marattia salicina*.

reĝo, kīngi.

rekompenco donaco, koha.

rekompenco *mod*, utu.

respektenda, tapu.

respekti, mihi.

restituo *his*, utu.

ripiduro* **ventumila** *bir*, pīwakawaka, *Rhipidura fuliginosa*.

ripogono* **grimpa** *pla*, pirita, *Ripogonum scandens*.

rivereto, manga.

rivero, awa.

rugbeo, whutupaoro.

ruĝa, whereo.

S

Sagaoj de la Triboj, Ngā Mōteatea.

salmo aŭstralazia *fiŝ*, kahawai, *Arripis trutta*.

saluton! kia ora!

saluton *al unu persono*, tēnā koe.

saluton *al du personoj*, tēnā kōrua.

saluton *al pli ol du personoj*, tēnā koutou.

sankta, tapu.

scio tradicia, mātauranga.

sep, whitu.

ses, ono.

sfenodono[†] *ani*, tuatara, *Sphenodon punctatus*.

sidi, noho.

Sidnejo, Poihākena.

silvio filikeja *bir*, mātātā, *Bowdleria punctata*.

simulio novzelanda *ins*, namu, *Austrosimulium australense*, *angle: sandfly*.

singêna, whakamā.

skarabo nigra odoraça *ins*, kēkerengū, *Platyzostria novaezelandiae*.

sklavo, taurekareka.

soforo flavaflora *arb*, kōwhai, *Sophora tetraptera*.

sojlo de diskutejo, paepae.

solano birdfrukta *arb*, poroporo, *Solanum aviculare*.

Soldataro Novzelanda, Ngāti Tūmatauenga.

sorço, mākutu.

Sinjoro, Tā.

spinaco novzelanda *pla*, kōkihi, *Tetragonia tetragonioides*.

spiraldesegno, koru.

spirito, wairua.

stiristo, kaihautū.

strigo blankvizağa *bir*, whēkau, *Sceloglaux albifacies*.

strigo mopoka *bir*, ruru, *Ninox novaeseelandiae*.

studejo maoria *his*, wānanga.

subteno, tautoko.

suda, tonga.

Suda Kruco *steloj*, Taki o Autahi.

Sudinsulo, Te Wai Pounamu.

sulo flavkapa *bir*, tākapu, *Morus serrata*.

suno, rā.

svingopilko, poi.

Ŝ

ŝarko isura * *fiŝ*, mako, *Isurus oxyrinchus*.

ŝeflero * *sepfingra* *arb*, patē, *Schefflera digitata*.

ŝi, ia.

ŝterno *bir*, tara, *Sterna*.

ŝterno feina *bir*, tara iti, *Sterna nereis*.

ŝterno kaspia *bir*, tara nui, *Sterna caspia*.

ŝterno nigrafrunta *bir*, tara piroe, *Sterna albobstriata*.

ŝterno stria *bir*, tara tara, *Sterna striata*.

T

tabulo gabla, maihi.

tadorno kaŝtanbrusta *bir*, pūtangitangi, *Tadorna tadornoides*.

tago, rā.

tajdo, tai.
taro *veg*, taro, *Colocasia esculenta*.
tasko, mahi.
tattoo vizaĝa, moko.
teamo, kapa.
teda, hōhā.
tereno de diskutejo, rohe o te marae.
teritorio, rohe.
tero, whenua.
Tero-Patrino, Papatūānuku.
terpeco de hejmo, papakāinga.
terpomo *veg*, rīwai, *Solanum tuberosum*.
tifao[†] rufa *pla*, raupō, *Typha muelleri*.
timo, wehi.
tiu; la *plurale*; ngā.
 tiu; la *singulare*, te.
tombejo, urupā.
totemo, pouwhenua.
Traktato De Waitangi, Tiriti O Waitangi.
tre, tino.
tribejo *propra*, tūrangawaewae.
tri, toru.
Tribaj Musketo-Militoj, Pakanga o Ngā Iwi.
tribaro, waka.
tribo, iwi.
tribo loka *his*, tangata whenua.
tribo-noma *prefikso*, Ngāti; Ngāi.
trumpeto, tētere.
trupo, kapa.
truto galaksa* *fiŝ*, kōkopu, *Galaxias argenteus*.
tufmirto* *arb*, *Lophomyrtus*.
 tufmirto* *blazfolia* *arb*, ramarama, *Lophomyrtus bullata*.
 tufmirto* *korformfolia* *arb*, rōhutu, *Lophomyrtus obcordata*.
tufpingveno *fjordlanda* *bir*, tawaki, *Eudypetes pachyrhynchus*.
tuŝebla, noa.
U
universitato *mod*, wānanga.

urtiko arba *arb, ongaonga, Urtica ferox.*

unu, tahi.

Unua Mondmilito, Pakanga Tuatahi o te Ao.

unueco, kotahitanga.

Unuiĝintaj Nacioj, Kotahitanga o Ngā Iwi o te Ao.

Ŭ

V

varmega, wera.

varmeta, mahana.

ve, auē.

vejnmano* *arb, Weinmannia.*

vejnmano* **grapola** *arb, kāmahi, Weinmannia racemosa.*

vejnmano* **guŝa** *arb, tōwai, Weinmannia silvicola.*

Velingtono, Whanganui ā Tara.

Velingtono, Pōneke.

venĝo *his, utu.*

veni, nau.

ventro, puku.

verda, kāriki.

vespero, ahiahi.

vesperto novzelanda *ani, pekapeka, Mystacina tuberculata.*

vesto, kahu.

vestaĵo, kākahu.

veturilo, waka.

vi unu persono, koe.

vi du perspnj, kōrua.

vi pli ol du, koutou.

vicestro, tumuaki tuarua.

vilaĝo *his, kāinga.*

vilaĝo *mod, pā.*

viro, tāne.

virino, wahine.

virinoj, wāhine.

viro prestiĝa maljuna, kaumātua.

virino prestiĝa maljuna, kuia.

viskio nelica, hokonui.

vitekso* **brilfolia** *arb, pūriri, Vitex lucens.*

vivforto, mauri.

vivmaniero, tikanga.

vizitantaro, manuhiri; manuwhiri.

voĉo, reo.

voko bonvena, karanga.

vosto fiŝa, hiku.

Z

zosteropo* **arĝentokula** *bir*, tauhou, *Zosterops lateralis*.

He aha te mea nui o te ao? He tāngata, he tāngata, he tāngata!

Kio estas la grava afero en la mondo? Estas homoj; ĉiam homoj!